

LİBYA'DA YENİ İÇ SAVAŞ KAPIDA

“

2014'ten itibaren yürütülen askeri operasyonlara rağmen ne ülke içinde ne de uluslararası arenada Libya'nın hakim lideri olmayı başaramayan Hafter, arzu ettiği uluslararası meşruiyeti bir türlü elde edemedi.

”

**Nebahat
Tanrıverdi Yaşar**

Araştırmacı

Libya'nın doğusundaki askeri güçlerin lideri General Halife Hafter, 3 Nisan günü, ülkenin başkenti Trablus'u ele geçirmek adına askeri operasyon yapacaklarını açıkladı ve böylece 2011'den bu yana ülkedeki üçüncü iç savaş başlamış oldu. Bu yazı kaleme alındığı sırada Libya'da Hafter tarafından 4 Nisan'da başlatılan iç savaşın ilk on günü sona erdi. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO), sosyal medya hesabı Twitter üzerinden yaptığı açıklamaya göre, Libya'daki son çatışmalarda şu ana kadar 121 kişi öldü, 561 kişi de yaralandı. Henüz Trablus

içlerine girmeyi başaramayan Hafter'e bağlı güçlerin operasyona devam etmesi halinde bu kayıpların çok daha yüksek rakamlara ulaşması bekleniyor.

Fizan'dan Trablus'a İç Savaşın Ayak Sesleri

Şubat 2019'da Hafter'e bağlı Libya Ulusal Ordusu'nun ülkenin güney bölgesine başlattığı askeri operasyon ile hızlı bir ilerleme kaydetmesi şaşırtıcı olmuştu. “Yabancı güçlerle ve terörle mücadele” söylemi ile başlatılan bu operasyonla, günde 400 bin varil üretim kapasitesine sahip ülkenin güneyindeki en bü-

yük petrol sahası Şerare'yi kısa süre içerisinde ele geçirildi. Eylül 2016'da da Doğu Libya'daki petrol tesislerini, Haziran 2018'de ise Petrol Hilali Bölgesi'nde stratejik öneme sahip Sidra ve Ra's el-Unuf limanlarının kontrolünü ele geçiren Hafter, böylece Şubat 2019 itibari ile Libya'nın doğusunda Derna kenti hariç tüm bölgelerde hâki-

miyet sağladı. Ayrıca Hafter, Fizan bölgesinde Çad sınırına doğru kayda değer bir ilerleme sağlayarak ülkenin kuzey batısına doğru yöneldi. Ele geçirdiği tüm yerlerde hemen hemen aynı politikayı izleyen Hafter, yerel milislere ve aşiret güçlerine üniformalar dağıttı, maaş ödeneceği sözü verdi ve izlediği strateji çerçevesinde yerel

güçleri Libya Ulusal Ordusu'na bağladı. Ayrıca bir süredir hâkimiyeti altında bulunan bölgelerde, yeni bir para birimini de kullanıma soktuğu da bilinmektedir.

Esas itibari ile "Fizan Operasyonları" olarak değerlendirilebilecek ve Halife Hafter'in ülkede siyasi statükoyu değiştirmek için askeri

araçları çekinmeden kullanacağına açık bir şekilde işaret eden bu operasyonların oldukça cesur ve anlamlı olduğu söylenebilir. 2014'ten itibaren yürütülen askeri operasyonlara rağmen ne ülke içinde ne de uluslararası arenada Libya'nın hakim lideri olmayı başaramayan Hafter, arzu ettiği uluslararası meşruiyeti bir türlü elde edemedi. Ülke ekonomisinin can damarı sayılan petrol alanları ve önemli limanları ele geçirmesinin ardından,

Haziran 2018'de, bağımsız bir şekilde petrol satışı yapmayı deneyen Hafter'in bu girişimi uluslararası aktörler tarafından kabul görmemişti. Bu başarısızlığın ardından ülkenin doğusundaki Barka, diğer bir adıyla Tobruk hükümeti ve Hafter, Trablus'taki BM tarafından tanınan Favez el-Sarraj hükümeti ile siyasi görüşmelere başlamak zorunda kalmıştı. Elbette Hafter'in bu hamlesi, Libya'nın politik sürecini yönlendiren uluslararası top-

lumda yasal ve meşru bir liderlik onayı elde etmeyi hedefliyordu. Aslında bu yılki diplomatik çabalar, Hafter'in ulusal rolünü resmileştirmeye yönelik bir dizi çabanın net bir biçimde gün yüzüne çıkmasını sağlamıştır.

Hafter'in Liderlik Arayışı

Fransa özellikle son bir yılda Libya Ulusal Ordusu'nun başındaki Halife Hafter ile yakın ilişkiler kurdu. Mayıs 2018'deki Fransa destekli

zirveden çıkan seçim takvimi ve yol haritası, esas itibarıyla Fransızların Hafter'in galip geleceği bir seçimi hedeflemekteydi. Fransa tarafının seçimlerin en kısa sürede gerçekleştirilmesi için ısrar etmesinin nedeni de ülkenin batısındaki bölünmüşlük ve milis güçler arasındaki bitmek bilmeyen çatışmaların da etkisiyle Hafter'in ilerleyişinin garanti altına alınmasıydı.

Her ne kadar Fransa'nın bu girişimi İtalya'nın muhalefeti ile karşılaşsa

da İtalya tarafından organize edilen Palermo Konferansı'nda gerçekleştirilen mini zirvede Hafter'in de yer alması, İtalya'nın Libya politikasında revizyona giderek Hafter'e alan açtığını göstermektedir. Benzer şekilde BM Libya Özel Temsilciliği de yeni bir yol haritası ile Hafter'in hedeflerinin önünü açmıştı. BM Özel Temsilcisi Gassan Selame'nin yol haritası çerçevesinde, Libya Ulusal Konferansı, Hafter ile Ulusal Mutabakat Hükümeti ve Sarraj arasında bir anlaşma yapılmasını ve yeniden Libya'daki rakip kurumları ve aktörleri tek çatı altında birleştirmeyi hedeflemekteydi. Ancak BM arabuluculuğu ile gerçekleşen bu görüşmeler, şubat ayındaki Fizan Operasyonları nedeniyle ertelenmişti.

“

Hafter'in amacı BM tarafından düzenlenen ve 14 Nisan'da yapılması planlanan Libya Ulusal Konferansına, sahadaki kazanımlarını garanti altına da alacak şekilde ve hatta ülkenin siyasi lideri olarak tanındığı güçlü bir konumda katılmaktı. Ancak gelenen noktada Hafter'in diplomatik yolları rafa kaldırdığı ve askeri yöntemlerle ilerleyişine devam etmeyi tercih ettiği görülüyor.

”

Ancak Hafter'e verdiği destek ile bilinen Birleşik Arap Emirlikleri, BM destekli görüşmelerin ertelenmesinin ardından Hafter'in

elini güçlendirmek adına bir diplomasi turu gerçekleştirdi. Birleşik Arap Emirlikleri öncelikle Hafter'in ele geçirdiği güneydeki petrol sahalarındaki varlığına meşruiyet kazandırmak amacıyla Libya Ulusal Petrol Şirketi başkanı ile görüşerek kurumu, petrol sevkiyatını engelleyen güney petrol sahalarındaki "mücbir sebepleri" kaldırmaya ikna etti. Libya Ulusal Petrol Şirketi, Hafter'in petrol sahasındaki varlığını "olağanüstü bir olay" olarak tanıdıklarını açıkladı, böylece Hafter'in ve Hafter'e bağlı Libya Ulusal Ordusu'nun orada bulunmasını meşrulaştırdı ve Libya'daki kontrolünü güçlendirdi. Şubat ayının sonlarında ise Birleşik Arap Emirlikleri ve Birleşmiş Milletler girişimleri ile Sarraj ve Hafter Abu Dabi'de bir araya geldiler. Her ne kadar bu görüşmelerden Libya'da seçimlerin gerçekleştirilmesine yönelik ortak bir karar çıksa da süreç Hafter'in istediği hızda ilerlemedi. Hafter'in amacı BM tarafından düzenlenen ve 14 Nisan'da yapılması planlanan Libya Ulusal Konferansına, sahadaki kazanımlarını

garanti altına da alacak şekilde ve hatta ülkenin siyasi lideri olarak tanındığı güçlü bir konumda kalmaktı. Ancak gelinen noktada Hafter'in diplomatik yolları rafa kaldırdığı ve askeri yöntemlerle ilerleyişine devam etmeyi tercih ettiği görülüyor.

“

Başkent Trablus'taki milis güçleri en son 2014'te yaşanan iç savaş sırasında mobilize olmuş ve nispeten birlikte hareket edebilmişlerdi. Ancak daha sonra milis güçler ve siyasi aktörler arasında ortaya çıkan fikir ayrılıkları ve siyasi rekabet nedeniyle Trablus, iç çatışmalar, rekabet, yolsuzluk ve siyasi rant mücadelesi gibi nedenlerden ötürü güç kaybetmeye ve dağınık bir siyasi ve askeri tablo çizmeye başlamıştı.

”

Hedef Trablus

Öncelikle Hafter'in Trablus'a yönelik başlattığı askeri operasyondan en iyi ihtimalle Trablus'un tamamını ele geçirmeyi, en kötü ihtimalle de Trablus içine doğru ilerleyerek kente askeri varlığını sokmayı hedeflediğini söylemek mümkün. Bu noktada Hafter'in en önemli stratejik hatası da Trablus'un askeri olarak kendisine uzun süre direnemeyeceğini ve muhtemelen BM tarafından düzenlenmesi planlanan 14 Nisan Libya Ulusal Konferansı'ndan önce bu hedeflerine büyük oranda ulaşacağı düşünmesidir.

Başkent Trablus'taki milis güçleri en son 2014'te yaşanan iç savaş sırasında mobilize olmuş ve nispeten birlikte hareket edebilmişlerdi. Ancak daha sonra milis güçler ve siyasi aktörler arasında ortaya çıkan fikir ayrılıkları ve siyasi rekabet nedeniyle Trablus, iç çatışmalar, rekabet, yolsuzluk ve siyasi rant mücadelesi gibi nedenlerden ötürü güç kaybetmeye ve dağınık bir siyasi ve askeri tablo çizmeye başlamıştı. Hakeza bazı milis güçlerin Trablus merkezdeki güç mücadelesinden dolayı yerele çekildiği de gözlenmekteydi. Bu durum, 2014'ten bu yana başarılı bir şekilde ülkede askeri anlamda ilerlemeye devam eden Hafter'in, Trablus operasyonunun kısa süreceği algısına sahip olmasına neden oldu. Buna uyumlu olarak da operasyonun başladığı ilk günlerde Tarhuna, Gıryan, Sarman, Sabrata ve Aziziye gibi başkenti çevreleyen bölgelerdeki silahlı gruplar Hafter'e direnç göstermedi ve hatta bazıları Hafter saflarına katıldı. Ancak ilerleyen günlerde Zintan ve Misrata

güçleri başta olmak üzere Trablus merkezindeki askeri güçler hızlı bir şekilde toparlanarak Hafter karşısında Trablus müdafaasında etkili bir rol oynamaya başladılar. Hafter böylece uzun süredir bir araya gelmek istemeyen Trablus milislerini ve siyasi aktörlerini istemeyerek de olsa bir araya getirmiş oldu. Bu nedenle Hafter'in ilk hedefi olan ani saldırı, hızlı ilerleme ve ateşkes stratejisi başarısızlıkla sonuçlandı.

Ancak bu başarısızlığa rağmen, Hafter'in ateşkes ilan edip çekilmesi de oldukça zayıf bir ihtimal. Halihazırda BM ve AB'den açıklamalar, savaşı başlatanın Hafter olmasına rağmen "tüm taraflara" yönelik bir dil kullanması ve içeriğin zayıf olması, bu mesajların yetersiz ve etkisiz kalmasına yol açmıştır. BAE ve Mısır gibi bölgesel aktörler ile Fransa ve Rusya gibi uluslararası aktörlerden aldığı askeri ve siyasi destek de bu duruma işaret etmektedir. Son olarak ABD Başkanı Donald Trump'ın 15 Nisan 2019'da Hafter ile telefon görüşmesi yapması, ardından Beyaz Saray'dan yapılan açıklama ile Trump'ın Hafter'i desteklediğini açıklaması ile Hafter, Trablus savaşı için de ABD'nin de "açık onayını" almış oldu.

Savaş Nereye Doğru Gidiyor?

Bu şartlar altında kısa vadede bir ateşkes ilan edilmesi veya Hafter'e bağlı Libya Ulusal Ordusu'nun çatışma bölgesinden çekilmesi pek olası görünmüyor. Öte yandan Trablus'taki Ulusal Mutabakat Hükümeti'ne bağlı güçlerin Ayn Zara bölgesinde, Hafter'e bağlı Libya

Ulusal Ordusuna karşı zaferler elde etmesi ve Hafter'in Al Savani Havalimanı çevresindeki bölgeden püskürtmesi, Trablus'un güçlü bir direniş göstermeye devam edeceğini teyit etti.

“
Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin Ayn Zara bölgesinde elde ettiği başarı üzerine Hafter'e bağlı güçler, Misrata ve Trablus merkez arasındaki bağlantıyı kesmek ve böylece mevcut direnişi kırmak amacıyla şehrin doğusunda yeni çatışma cepheleri açtı.

”
Bu gelişme ışığında, Hafter'in Bingazi operasyonları sırasında, özellikle hava saldırıları ile kenti yerle bir ettiği ve operasyonun yaklaşık 2 yıldan fazla sürdüğü hatırlanırsa, Trablus için de kanlı ve uzun sürecek bir savaşın halen ihtimal olarak masada olduğu anlaşılacaktır. Şuana kadar her iki taraf da operasyonlarda hava kuvvetlerini şimdilik kısıtlı bir çerçevede ve birbirlerinin hava kuvvetlerini bertaraf etme amacıyla kullanmaktalar. Bu strateji, Trablus savaşında uluslararası tepkilerin kontrol altında tutulması için oldukça hayati bir önem taşıyor.

Bu stratejiye en büyük destek ise savaşın seyrini Hafter lehine değiştirmeye çalışan Mısır ve BAE'den gelmekte. Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin Ayn Zara bölgesinde elde ettiği başarı üzerine Hafter'e bağlı güçler, Misrata ve Trablus merkez arasındaki bağlantıyı kes-

mek ve böylece mevcut direnişi kırmak amacıyla şehrin doğusunda yeni çatışma cepheleri açtı. 15 Nisan'da Mısır'a ait casus uçaklarının, Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin sahip olduğu hava kuvvetlerinin önemli bir kısmının konuşlandığı Misrata Hava Üssü'nün yer aldığı bölgede istihbarat uçuşları yaptığı haberi medyaya düşmüştü. 20 Nisan'da ise BAE'nin Libya'da sahip olduğu el Hadim Hava Üssü'nden kalkan İnsansız Hava Araçları (IHA) ile Trablus'taki stratejik hedeflere yönelik bir hava saldırısı düzenlediği iddia edildi. 22 Nisan'da da gene Trablus'taki stratejik askeri tesisleri hedef alan ikinci bir hava saldırısı daha düzenlendi.

Hafter ve Hafter'e destek veren uluslararası ittifaklarının şimdilik planı, Trablus güçleri arasındaki koordinasyonu kesmek ve sahip oldukları hava kuvvetlerini bertaraf ederek Hafter'in Trablus merkeze girmesinin önünü açmak olduğu görülüyor. Ancak bu stratejilerinin önündeki en büyük risk, Ayn Zara bölgesinde Ulusal Mutabakat Hükümeti'ne bağlı güçlerin daha önce kaybedilen bölgelere doğru hızla ilerleme sağlaması. Ayrıca Hafter'in Trablus savaşında kullandığı Gargan ve Tarhuna ikmal hatlarının, çatışma cephelerinden oldukça uzak olması da Hafter için büyük bir dezavantaj. Bu nedenle de Hafter'in gelecek günlerde cephelerde yaşayabileceği olası gerilemeler ve kayıplar karşısında son koz olarak hava kuvvetlerini Bingazi kuşatmasında olduğu gibi hedef gözetmeksizin kullanması ve Trablus savaşının çok kanlı bir noktaya evrilmesi da hala olasılıklar arasında.